

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Synodalia Osnabrvngensis Ecclesiae, Ab Anno Christi
MDCXXVIII.**

Brogberen, Johannes

Coloniae Agrippinae, 1657

Cap. VII. De congregationibus Capitulorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14298

CAP. IV. *De successiva mutatione
& nominatione Decanorum.*

AD hujus vero rei firmitatem ac perpetuitatem conservandam, volumus posthac singulo triennio ante Quadragesimalem Synodum, circa Dominicam Invocavit, ex Pastoribus uniuscujusque Decanatus unum, magis idoneum, nominare, qui professionem Fidei in Synodo post Dominicam Oculi publicè emitteat, ac fidelitatis juramentum præstabit; quibus præviis, illi confirmationem in scripto dari curabimus.

Constitutus vero Decanus in alterum etiam triennium, si ex rationabilibus causis ita nobis videbitur, continuari poterit. Si quis vero Decanus ante triennium moriatur, alius à nobis surrogabitur.

CAP. V. *Forma juramenti Decanorum ruralium.*

EGO N. &c. juro & promitto, quod Reverendiss. & Illustriss. Domino Episcopo Osnabrugensi, & ejus Successoribus, canonicè intrantibus, fidelis & obediens ero, & ejusdem Reverendissimi Domini Episcopi & ejus Ecclesiæ commoda promovebo & damna avertam, atque officium Decanatus, & commissa mihi ac mandata, fideliter exequar, absque omni dolo & fraude. Sic me Deus &c.

CAP. VI. *De officio Decanorum ruralium.*

IDecanis Ruralibus in primis commendata sint omnia, quæ in Canonibus, statutis Synodalibus ac Provincialibus, de officio, vitâ, & honestate Parochorum, Sacerdotum & Clericorum, sunt præscripta; & ut ea in se ipsis exhibeant, & in aliis suæ Regiunculæ existentibus Pastoribus observent ac requirant.

2 Ad Decani ruralis officium pertinet, bis in anno ante Synodum Diocesanam, nimirum mensè Februarii & Septembri, ad congregationem communem seu Capitulum suos Pastores convocare; Ecclesias Parochiales, Capellas, Sacristias, Sepulturas, Cœmeteria, Hospitalia, Parochorum aliorumque Clericorum ædes ac familias, & alia pia loca districtus sui, quotannis simul, una cum Camerario vel alio adjuncto, visitare ac diligenter inspicere, idque curare, ut facta recta serventur, & quæ ad divinum cultum sunt necessaria, vasa sacra, ornamenta, vestes, libri, rectè & integre suo loco & ordine conserventur.

3 Diligenter quoque inquirent in Jura & bona Ecclesiastica sui Decanatus, an rectè administrantur, conserventur; an ex iis aliquid alienatum sit, aut ab aliis usurpetur; an Ecclesia aliqua turbetur, debitis oneretur, liti-

bus implicetur, cum quibus & ex qua causa.

4 Præterea sollicitè ac prudenter, de Pastoribus, Sacerdotum, custodum, ludimagistorum, ædituorum seu Provisorum ac ministrorum Ecclesiæ, vita ac conservatione inquirent: num scilicet illi in functionibus suis, celebratione Missarum, verbi divini prædicatione, Sacramentorum administratione, Catechismi doctrina, horarum per solutione, decencia morum, victus ac vestitus ratione, studii assiduitate, & alii similiter pro ratione functionis suæ, officio suo satisfaciant, ac, quid ubique locorum desit aut desideretur, accuratè considerent, ut ea ad nostram cognitionem referre possint.

5 Demum, graviores Cleri & populi excessus, ac crimina publica, quibus Ecclesia scandalizatur, Decani ad nos referant, ut mature scandalis obviare, & hujusmodi mala, antequam latius serpent, è medio tollere valeamus.

6 Decanis ruralibus serio etiam commendatur & injungitur, ut quæ de libris baptismalibus & matrimonialibus, nominibus communicantium & id negligentium, post Pascha Nobis aut Nostro Vicario designandis, in præcedentibus Synodis præscripta sunt, in praxin redigi curent.

7 Cum contigerit, aliquem ex Parochis, Curatis, aut cooperatores agrotare, Decani est eundem visitare, eamque sollicitudinem adhibere, ne quidquam illi desit ex iis quæ ad animæ seu corporis curam spectant. Si eorum quispiam obierit, rerum relictarum, per se vel Camerarium, aut unum ex deputatis Pastoribus, adjuncto Notario (si haberi possit) & tribus testibus, Inventarium conficiet, eaque obfirmabit, ut piis legatis & aliis creditoribus de solutione debitorum cautum sit, atque omnia Registra & monumenta Ecclesiæ vel Pastoratus in usus eorundem conserventur, nec in aliorum manibus relinquuntur, etiam sub prætextu, quod iis ad executionem Testamenti indigeant; quibus tamen pro necessitate copia dabitur.

8 Quæ autem Decani in Capitulis ac visitationibus quotannis fecerint, curaverint, cognoverint, ea omnia per Camerarium scripto comprehendant, ut requisiti diligentiam suam comprobare possint: bis verò singulis annis, scilicet ante Quadragesimalem & Autumnalem Synodum, muneris sui rationem, vel coram vel scripto, Nobis aut Nostro in spiritualibus Vicario faciant, & quæ ipsis mandabuntur, cæteris Pastoribus & subditis Nostri tempestivè ac mature insinuabunt; in negligentes privatione Decanatus aut aliis pœnis animadvertemus.

CAP. VII. *De Congregationibus Capitularum.*

ICongregationes Capitulares annis singulis bis habeantur, ante Synodum

odum Quadragesimalem & Autumnalem, die aliqua minimè impedita. Convenient vero ad Citationem Decani omnes istius districtus Parochi, Sacellani, & Clerici, ac Regulares, si qui ad curam animarum admissi sunt, ad locum à Decano designatum; qui vel Ecclesia erit, vel Sacristia, vel domus Pastoralis, aut alterius Ecclesiastici viri. Qui adesse non poterunt, legitime impediti, excusationes suas & causas scripto proferant, sub pœna arbitraria.

2 Operæ verò pretium est, ut convenientes, tanquam ad rem seriam accessuri, per confessionem sacramentalem expiati ac præparati, in loco Capitulari pridie compareant; nisi quidam tam prope habitent, ut eodem die tempestivè accedere possint.

3 Camerarius id curabit, ut, ubi Capitulum celebrabitur, adventantibus Pastoribus de hospitibus honestis, ipsorum tamen sumptibus, provideatur.

4 Ipso die Capituli celebrandi, Sacrum pro fratribus & benefactoribus, tam vivis quam defunctis, & alterum de S. Spiritu, ab his qui à Decano præmoniti sunt, celebrabitur.

5 Sacro finito, fiat progressus ad locum Capituli; ubi, omnibus ordine confidentibus, postquam Decanus (qui, tanquam caput congregationis, directionem actionum Capitularium habet) absentium excusationes audiverit, omnes assurgentes in genua procumbent, ad imaginem Crucifixi quæ in mensa ponetur, aut, si in Ecclesia celebretur Capitulum, ad Altare conversi, alternatim recitabunt Hymnum, *Veni creator Spiritus*, &c. Decano collectam de S. Spiritu, & pro Romano Episcopo, subjungente.

6 Ad has congregationes Capitulares, nemo Clericus, nisi de gremio Capituli, nec quispiam laicus, sub quocunque etiam prætextu, accedet aut admittetur.

7 Confidentibus iterum congregatis, à Decano proponetur, si quid ipsi singulariter mandatum aut injunctum fuerit; ac pro temporis ratione prælegetur vel dicetur aliquid, de his quæ ad Pastorem, Sacerdotum aut Clericorum vitam & officia pertinent.

8 Deinde inquiretur, si quod gravamen personæ Ecclesiasticæ, vel loco, vel beneficio sit impositum, vel lis aliqua mota unde periculum timeatur.

9 Si quis istius Regiunculæ Clericus, vel etiam laicus, alterius potentiâ innocenter prematur, cui merito auxilium ferendum sit.

10 Si in districtu quispiam sit vagus & ignotus, qui, sine legitimâ institutione & approbatione, divinis & Sacramentorum administrationi se ingerat.

11 Si quispiam Parochus aut Sacellanus, particulare gravamen quoad munus sui executionem, expertus sit.

12 Si ullus Pastor aut Beneficiatus in istâ

Regiunculâ sit, in quo desideretur honestas Clericalis, in vitâ, moribus, studiis, doctrinâ, habitu, familia.

13 Si in istâ Regiuncula sint hæretici, schismatici, Apostatæ, concubinarij, turpiter, impie, ac scandalose in peccatis publicis viventes, aut de his & aliis publicis criminibus suspecti aut diffamati; quos ipse diligenter notabit ac insinuabit. Horum vero aut similitum criminum examinationi, discussioni, aut correctioni, vel notabilium rerum definitioni, Decani nullatenus sese immisceant; quod nulla ipsis Iurisdictionis competat auctoritas, sed solum ministerii & officii industria, & ad superiores relatio.

14 His peractis, Decanus vel præleget vel prælegi curabit ex Synodalibus Constitutionibus illa, quæ ad Pastores, Sacerdotes, ac eorum officia spectant; & si inter legendum occurrerit, de quo præsentis, vel eorum aliquem, monendum aut informandum putet, id breviter & efficaciter faciet; ac deinde Capitulares actiones per convenientes preces concludet, subjungetque orationem ex Romano Pontificali, *Nulla est Domine*, &c. quæ habetur in cæremoniis Synodi Osna-brugensis, Anni millesimi sexcentissimi vigesimi noni.

15 Quæ in his Capitulis proposita & acta sunt, Camerarius in librum peculiarem referet, ad memoriam & directionem necessariam.

16 In his conventionibus Capitularibus, ut symbola fraternalia & honesta constituantur, præsertim pro iis, qui procul à Parochiis absunt, nec intra tres aut quatuor horas domum suam pertingere possunt, non videtur improbandum.

17 Illud tamen cavendum est, ne hujusmodi conventiones, aut prandia, in cauponâ vel diversorio, sed in domo Decani aut alterius Pastoris vel Ecclesiastici viri, serventur, ac valde sobria, moderata, & succincta sint, nec ullus ad ea admittatur nisi qui sit de congregatis Capituli.

18 Hujus collationis sumptus, absentes eum præsentibus simul tolerabunt; & si quis notabilis excessus admissus fuerit, illum Decanus nobis denunciare tenebitur, sub pœnâ arbitrariâ.

19 Ad vitandam vero inanitatem ac superfluitatem otiosi sermonis, initio mensæ sacra lectio, de Officio Pastorum, ex probato auctore inferi poterit, per juniorem institutione Pastorem; qui etiam in conventionibus Capitularibus Oltiariumaget.

20 Omnes vero Pastores, & præsentis alij Sacerdotes, ad silentium & secretum Capituli debitum obligati erunt, sub pœnâ arbitrariâ.

21 Decanis suis Pastores & Clerici debitam reverentiam & obedientiam exhibeant, ad Capitulum vocati compareant, aut legitimas suas excusationes mittant; de vitiis, erroribus,

ribus, defectibus & criminibus interrogati, respondeant, correctiones libenter suscipiant, mandatis obtemperent. inobedientes ac rebelles, quos ad Nos deferri volumus, gravi poena compescemus.

CAP. VIII. *De Camerariis.*

Camerarii Decanis in subsidium & auxilium adjuncti & iis, legitime impeditis, substituti sunt; qui ea, quae proposita, tractata, indicata, & notata sunt, diligenter in unum librum conferant; & Decano, ad visitationes, inspectiones atque quascunque actiones procedenti, comites sint; simulque cum Decano intendant, ut res & jura Ecclesiarum debite conserventur, atque omnia & singula, quae Decano praescripta sunt, sedulo curentur.

Camerarii singulis bienniis officio suo defungentur, & simili modo ut Decani, à Nobis constituentur, ac professionem fidei fidelitatisque juramentum praestabunt.

CAP. IX. *De constitutione Camerariorum.*

Nominantur vero hac vice subsequentes: Camerarius Decani Civitatis Osnabrugensis, Dominus Martinus Filscher, Pastor in Bissendorff.

Civitatis Widenbruggensis, D. Iohannes Sprenger, Pastor S. Viti.

Iburgensis, D. Theodorus Mauriti, Pastor in Hagen.

Fürstenowensis, Dominus Theodorus Lichte, Sacellanus Batbergensis.

Vördenensis, D. Alexander Hepges, Pastor Vördenensis.

Groënenbergensis, D. David Groëthaus, Pastor in Buer.

Witlacensis, D. Lucas Beckman, Pastor Vennenensis.

Pro primario Embslandiae, Dominus Ioannes Streng, Pastor in Wesewe.

Pro secundario Embslandiae, Dominus Ioannes Schöbele, Pastor in Boëckloë.

Wildeshausensis, D. Bernardus Brockman, Sacellanus Vechtenensis.

Cloppenburgensis, D. Ioannes Brand, Pastor in Ellën.

Pro Tecklenburgensi, & Ravensburgensi, denominationem ex causis differimus.

CAP. X. *De Festis Conceptionis & Annuntiationis B. Mariae Virginis solemniter cum publica gratiarum actione celebrandis.*

Cum Invictissimus Imperator Romanus FERDINANDUS II, in perpetuam memoriam gratiarumque actionem, omnipotenti Deo pro gloriosis victoriis, hactenus ipsius gratia concessis, exhibendam, singulari

cultu & honore Deiparam Virginem Mariam prosequendam, pie judicaverit, ac desideraverit ut per Romanum Imperium festum Conceptionis ejusdem immaculatae, solemniter ac magnifico ritu, cum gratiarum actione, quotannis celebretur; repetimus, atque in his Decretis Synodalibus pro monumento perpetuo inferimus programma illud, quod in hanc rem à nobis antehac publicatum fuit; volumusque, ut eodem die anniversario, nunc & futuris temporibus, per totam Nostram Dioecesin, preces publicae & gratiarum actiones in hanc intentionem fiant.

Sequitur

EDICTALIS PROMVLGATIO.

FRANCISCUS GUILIELMVS, Dei & Apostolicae Sedis gratia Episcopus Osnabrugensis, Praepositus Ratisbonensis, Comes de Wartenberg, & Dominus in Wald, &c. Venerabili Clero Civitatis & Dioecesis Nostrae Osnabrugensis, salutem in Domino. Cum in praecedentium aliquot annorum periculosa Ecclesiae Dei & Romani Imperii perturbatione, hostiumque machinationibus, invictissimus simul ac religiosissimus Imperator, FERDINANDVS II, auxilium de caelo ad praesentem manum Domini, evidentissimis signis ac miraculosis à Deo concessis victoriis, expertus fuerit, atque à suis majoribus, ac praesertim inclytæ domus Austriae propagatore RUDOLPHO I, dederit, pietate magis quam armis elevari familias, dilatari & firmari Imperia, stare ac parari victorias, Deumque omnipotentem, ad misericordiam suam ac beneficentiam in nos continuandam & augendam, tum maxime moveri, cum pro praestitis beneficiis & bonis demissum animum, ac debitae gratitudinis memorem, ac ejusdem voces signaque exhibentem, experitur: hinc Dei praesentem in se misericordiam, & manum auxiliatricem extollere, ac omni posteritati contestatum facere cupiens, è caelo petitas ac datas esse victorias, inde ulterius expectandas, & per aeternam gratiarum actionem impetrandas; rectissime cupit & intendit, Reginae caeli, & Ecclesiae ac Imperii contra haereses patronae ac protectricis, immaculatae semper Virginis Conceptionis diem festum, in tot tantarumque victoriarum perpetuam recordationem, solemniter celebrari, idque per universum Romanum Imperium sanciri & publicari. Nos igitur, piissimo huic desiderio haud immerito consentientes, justum ac rationabile veræ pietatis obsequium existimamus, ut divinae misericordiae opera honorifice celebrentur, ac Deo gratiae agantur, qui dedit victorias per Dominum nostrum Iesum Christum. Proinde praecipimus, hortamur, & obsecramus universos Dioecesis Nostrae subdi-

T tos,